

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Základy práce s informačními zdroji pro bc. studenty MVZ221

Mgr. Dana Mazancová, DiS.

Brno, 17. 4. 2019

Práce s EIZ

- 2 x 50 min.
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v databázích
  - ❖ zadání praktického úkolu

- 2 x 50 min.
  - ❖ citace, plagiátorství

- 2 x 50 min.
  - ❖ kontrola úkolu + diskuse
  - ❖ EBSCO Discovery Service a další nadstavbové nástroje
  - ❖ elektronické knihy

Vyhledávání

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

1. Téma a klíčová slova

1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. **myšlenkových map** - grafické znázornění tématu

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ **klíčových slov (hesel)**

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. Palestina; dějiny; starověk

❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**

př. Palestina – dějiny - starověk

Cvičení

Vytvořte klíčová slova k následujícímu tématu:

Rusko-ukrajinský konflikt a role médií

1. Téma a klíčová slova
- 2. Další specifikace**
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

2. Další specifikace

- ❑ Před začátkem vlastního procesu vyhledávání je třeba si ujasnit:
  - ❖ časové rozmezí
  - ❖ typy dokumentů (např. odb. časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, zpravodajství)
  - ❖ typ dat (text, audio, video)
  - ❖ jazyk dokumentů (většina světové produkce je v AJ)
  - ❖ **forma (odborná x populárně naučná)**

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
- 3. Výběr zdrojů**
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

3. Výběr zdrojů

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odb. informací
- Repozitáře
- Knihovny
- Další

The logo for Google Scholar is centered on a white rectangular background. The word "Google" is written in its signature multi-colored font: the 'G' is blue, the first 'o' is red, the second 'o' is yellow, the 'g' is blue, the 'l' is green, and the 'e' is red. Below the 'Google' text, the word "Scholar" is written in a blue, sans-serif font.

Google
Scholar

Google (Scholar) - tipy pro vyhledávání

- Vyhledávání na konkrétní stránce
*Př. **suchy site:fss.muni.cz***

- Definice
*Př. **define:european union***

- Vyhledávání stránek, které jsou podobné určité adrese URL
*Př. **related:mve.fss.muni.cz***

- Typ dokumentu
*Př. **filetype:pdf***

Get More Out of Google

[Infographic: Get More Out of Google](#)

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
- 4. Boolovský model**
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

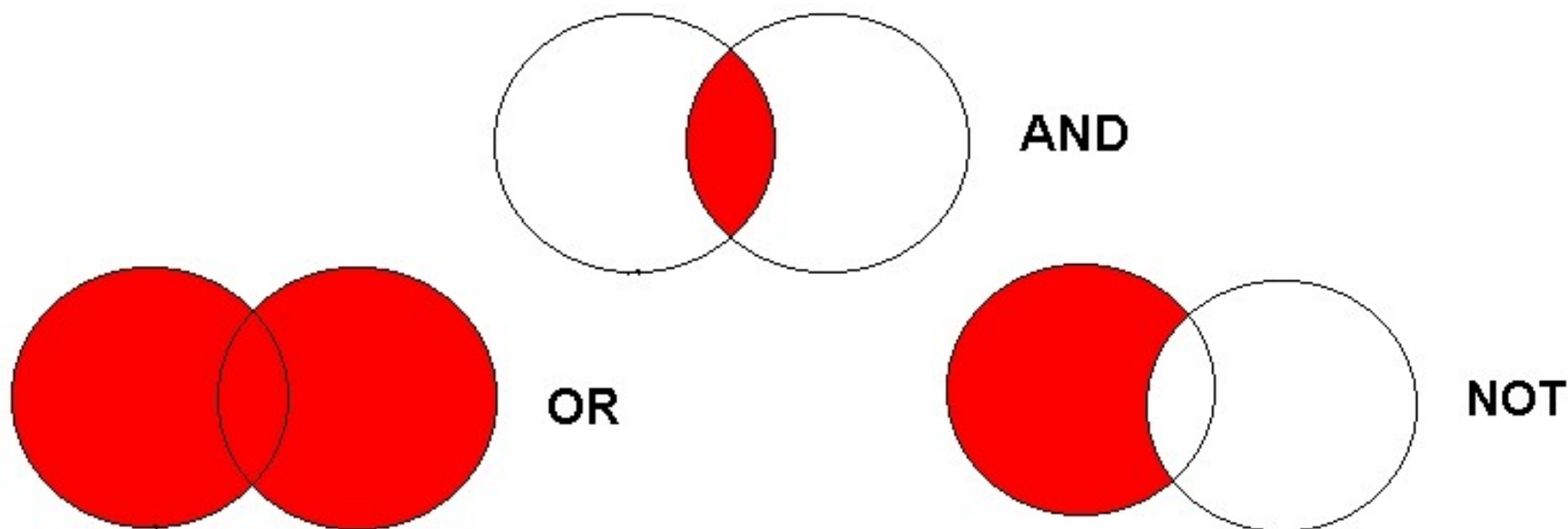
4. Boolovský model

- Logický součin, průnik - operátor **AND**
- Logický součet, sjednocení - operátor **OR**
- Logická negace - operátor **NOT**
- Krácení termínů** (truncation)
- Vyhledávání prostřednictvím **fráze**

☐ Strategie Boolovského modelu

- ❖ nejrozšířenější
- ❖ kombinace termínů pomocí logických operátorů AND, OR, NOT

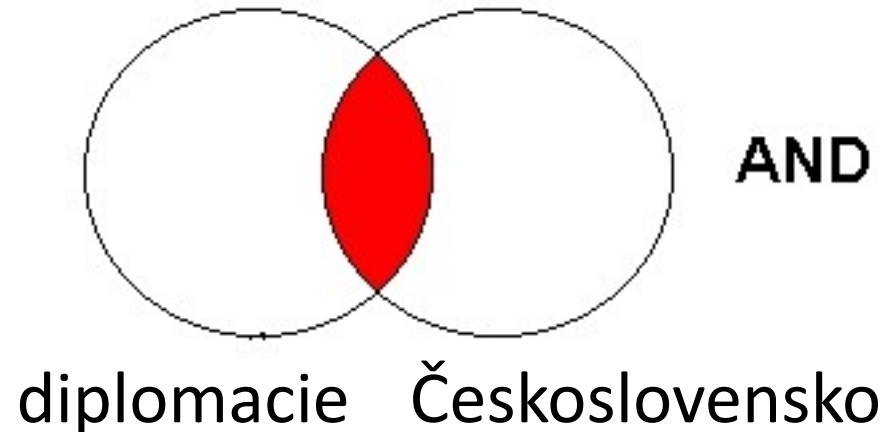

Operátor AND

□ Logický součin, průnik

- ❖ Vyhledání jen těch dokumentů, ve kterých se **vyskytují obě klíčová slova**
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **průnik množin**

**Př. diplomacie AND
Československo**

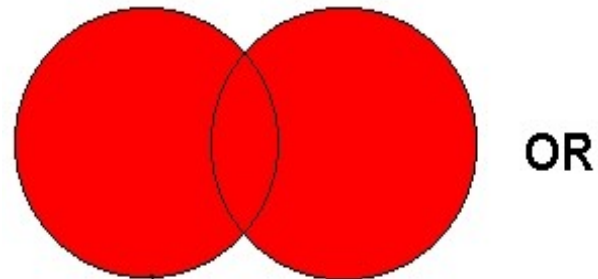

Operátor OR

□ Logický součet, sjednocení

- ❖ Vyhledání dokumentů, které obsahují **alespoň jeden ze zadaných výrazů**
- ❖ Výsledek průzkumu se **rozšiřuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **sjednocení množin**

Př. Barma OR Myanmar?

Barma

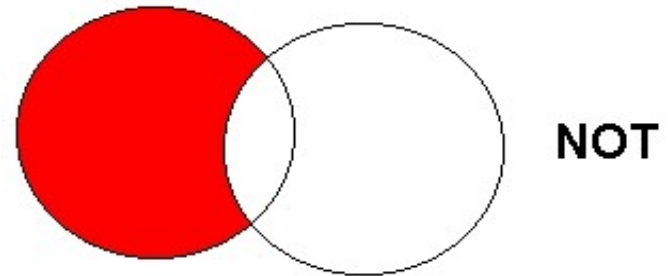
Myanmar?

Operátor NOT

□ Logická negace

- ❖ **Vyloučí ty záznamy o dokumentech, které obsahují označené klíčové slovo**
- ❖ **Záleží na pořadí klíčových slov**
- ❖ **Výsledek průzkumu se zužuje**

**Př. diplomaté NOT
"vědečtí diplomaté"**

diplomaté "vědečtí diplomaté "

Krácení termínů (truncation)

- Hledaný termín je zkrácen na kořen slova
    - ❖ Systém dohledá všechny možné tvary podle tohoto kořenu
    - ❖ Přípony nebo koncovky jsou nahrazeny zástupným znakem
    - ❖ Výsledek vyhledávání se rozšiřuje
    - ❖ Pozn. vyhledávací nástroje mohou využívat různé symboly
- Př. předsed* - vyhledá předseda, předsedající, předsednictví atd.***

Vyhledávání prostřednictvím fráze

□ Bližší specifikace dotazu

- ❖ Slovní spojení
- ❖ Všechny slova se musí vyskytovat v přesném pořadí a uvedeném tvaru
- ❖ Nejčastěji se využívají uvozovky
- ❖ Výsledek vyhledávání se zužuje

Př. "mezinárodní vztahy"

Cvičení

Jde použít níže uvedený vyhledávací dotaz?

Potřebuje nějaké úpravy a případně jaké?

(clinton OR trump) AND american presidential election AND 2016

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
- 5. Technika vyhledávání**
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

5. Technika vyhledávání

- ❑ Prohlížení (browsing)

- ❑ Vyhledávání (searching)
  - ❖ jednoduché
  - ❖ pokročilé

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
- 6. Vlastní vyhledávací proces**
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

6. Vlastní vyhledávací proces

- Málokdy získáte relevantní záznamy po prvním vyhledávání
- Vždy je třeba rešeršní dotaz ladit
- Každý zdroj má vlastní pravidla vyhledávání a je třeba tomu uzpůsobit vyhledávací dotaz

Máte-li málo výsledků vyhledávání:

Rozšířte dotaz

- ❖ přidejte další klíčová slova

Zrušte omezení

- ❖ např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Máte-li mnoho výsledků vyhledávání:

Zužte dotaz

- ❖ konkretizujte
- ❖ lépe definujte klíčová slova
- ❖ zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

Přidejte omezení

- ❖ např. jenom slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
- 7. Hodnocení vyhledaných záznamů**
8. Další operace

7. Hodnocení vyhledaných záznamů

- relevance
- důvěryhodnost zdroje
  - ❖ jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- pravidelná aktualizace
- odbornost

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
- 8. Další operace**

8. Další operace

- tisk
- uložení
- export do citačního manageru (např. [EndNote Web](#), [Zotero](#), [Citace.com](#), [Mendeley](#)).

Praktické vyhledávání v databázích a citační software EndNote Web

Cvičení

Praktické vyhledávání v databázích:

- [Sage Journals](#)
- [Taylor&Francis](#)
- [Annual Reviews](#)
- [Wiley Online Library](#)
- [ProQuest Central](#)

Cvičení

Použijte klíčová slova (KS) z úvodu hodiny a pokuste se na dané téma vyhledat jeden relevantní článek. Vyzkoušejte různé varianty KS a Boolovských operátorů a nejméně dvě z níže uvedených databází.

[Sage Journals](#)

[Wiley Online Library](#)

[ProQuest Central](#)

Export záznamů z databáze Sage do citačního software EndNote Web

- 1) Vytvoření účtu v [EndNote Web](#).
- 2) Vyhledání záznamů v databázi Sage a jejich výběr ("Download selected citations" nahoře pod záznamy).
- 3) Poté zvolit "**Format**" - **EndNote** a kliknout na "**Download Citation**".
- 4) Objeví se další stránka s hláškou "**Otevíráte soubor**" – např. `sage_dsna9.enw`. Zvolte "**uložit**".

Export záznamů z databáze Sage do citačního software EndNote Web II.

- 5) **Otevřete si** citační manager [EndNote Web](#) a přihlaste se pomocí zvolených přihlašovacích údajů.
- 6) V hlavním menu zvolte "**Collect – Import References**". Vyberte v polích: "**File**" (např. `sage_dsna9.enw`), "**Import Option - EndNote Import**", "**To**" zvolte složku, do které chcete záznamy přidat, případně si vytvořte novou (Organize – Manage My Group).
- 7) Objeví se hláška sdělující, kolik záznamů bylo naimportováno (např. " references were imported into "Political Science" group).

Zadání praktického úkolů

Literatura

STEINEROVÁ, Jela; GREŠKOVÁ, Mirka; ILAVSKÁ, Jana. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 190 s. ISBN 9788022328487.

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Děkuji Vám za pozornost

Mgr. Dana Mazancová, DiS.
mazancov@fss.muni.cz

infozdroje@fss.muni.cz